

VOL 4. ISSUE 9

JOURNAL OF CONTEMPORARY WORLD STUDIES

zenodo

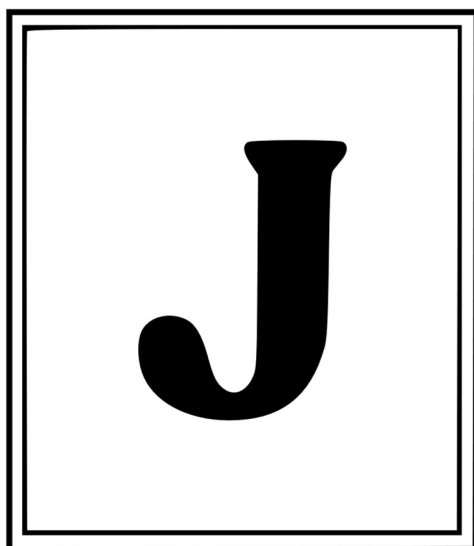
OpenAIRE | **EXPLORE**

ISSN

INTERNATIONAL
STANDARD
SERIAL
NUMBER
INTERNATIONAL CENTRE

**ISSN:
3030-3311**

VOLUME | 4 ISSUE | 9 | APRIL | 2026

JCWS

AHMAD YASSAVIYNI ASARLARIDA INSONNI TARBIYALASH G'OYASI**S.V Muxammadiyeva**

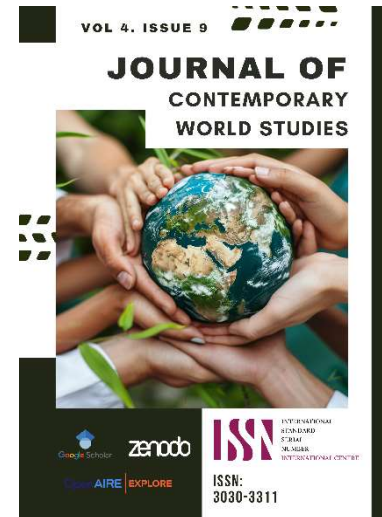
A.Qodiriy nomidagi JDPU katta o'qituvchisi
e-mail: muhammadiyevas@gmail.com

ANNOTATION:

Maqolada Ahmad Yassaviy ijodida ham yaqqol ko'zga tashlanadi. Yassaviy hikmatlarida ifodalangan Vatan, inson kamoloti, imon, diyonat, nafsga berilmaslik, rahm-shafqatlilik haqidagi axloqiy-falsafiy fikr-g'oyalar hozirgi yoshlar tarbiyasida ham qimmatli qadriyat bo'lib, ular milliy pedagogikamizga qo'shilgan katta hissadir. Ahmad Yassaviyning asarlari tasavvuf g'oyalarini omma ko'ngliga chuqur singdirishga qaratilgan.

KEYWORDS:

Tasavvuf, so'fiy, tariqat, pir, murid, mutasavvif, Yassaviy.

April 28, 2026,
Published Date:
April 30, 2026

Journal Website:

<https://d-prensa.com/index.php/jcws/>

License

This work is licensed under a [Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International License](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/)

Kirish

Ma'lumki, insonni tarbiyalaydigan har qanday voqelik pedagogik unsurdir. U xoh buyum bo'lsin, xoh yirik ta'limot, maqsadi tarbiyalash, yaxshilik va ezgulikka chorlash, diniy yo dunyoviy bilim berish bo'lsin mohiyatan pedagogikaga uyg'un hisoblanadi. Yassaviy tug'ilgach, ko'p o'tmay onasi — Muso Shayxning qizi Oysha xotun vafot etadi. 7 yoshida otasidan ham ajraladi. Yassaviy tarbiyasi bilan opasi Gavhar Shahnoz mashg'ul bo'ladi. Yassaviy opasi bilan Yassiga ko'chib borgach, 1-ustozi Arslon bob bilan uchrashadi va undan tahsil oladi («yetti yoshda Arslon bobom izlab topdim...»). Yassaviy Yassida botin ilmi sirlarini mukammal o'zlashtirgan. O'sha zamonlarda ilmima'rifatning Movarounnahrda markazlaridan bo'lgan Buxoroda Turkistonning turli tomonlaridan tolibi ilmlar yig'ilishgan. Arslon bob ko'rsatmasi bilan Yassaviy ham Buxoroga boradi. Davrning eng peshqadam olimi va sufiysi Shayx Yusuf Hamadoniylar bilan uchrashib, unga murid tushadi. Buxoroda u arab tili bilan bir qatorda fors tilini ham chuqur o'rganadi. Forsiyda yaratilgan tasavvufiy adabiyot bilan tanishadi. Xoja Abduxoliq G'ijduvoniylar, Abdulloh Barqiy, Xoja Hasan Andoqiylar bilan hamsuhbat va hammaslak bo'lib, Yusuf Hamadoniylar muridlari qatoridan o'rin oladi.[1] Buyuk mutafakkir Alisher Navoiy tasavvuf ta'limoti va nomdor so'fiy olimlar haqida qayd etar ekan, Yassaviy to'g'risida «Maqomoti oliy va mashhur, karomoti matavoliy va nomahsur ermish. Murid va ashob g'oyatsiz va shohu gado aning irodati va ixlosi ostonida nihoyatsiz ermish», — deydi. Bu fikr Yassaviyning Yassiga qaytib kelib, yangi bir tariqatga asos solgan murshid sifatida shuhrat topgan davrlariga tegishlidir. Uning hikmatlari vaznda, qofiyada, uslubda xalq adabiyoti atalgan she'rlar bilan barobar».

Asosiy qism

Yuqorida ta'kidlanganidek, Ahmad Yassaviy merosida uning «Hikmat» nomi bilan yuritilgan she'rlar to'plami zalvorli o'rin egallaydi. Mazkur she'rlar to'plami adabiy muhitda «Devoni hikmat» nomi bilan mashhur. Shuningdek, uning pedagogik qarashlari «Rasoil» («Risolalar») asarida ham aks etgan. «Yassaviya» tariqatining barcha aqidalari Ahmad Yassaviyning asosiy asari bo'lmish «Hikmat»da mufassal bayon etilgan. Ahmad Yassaviy hikmatlari mavzu jihatidan rangbarang. Ularni chin dildan o'qib, anglashga harakat qilinsa, o'quvchi «Inson» degan mavjudotni kashf eta boshlaydi, o'z-o'zini taftish etadi. Bu «kashfiyot» (o'z-o'zini anglash) o'quvchini astasekin o'tkinchi hoy-u havaslardan uzoqlashtiradi, mohiyatga yuzlantiradi.

Mol-dunyoga, boylikka va davlat orttirishga mukkasidan ketgan, xasis va ochofat kishilarni Yassaviy beayov tanqid qiladi:

Beshak biling bu dunyo barcha xalqdan o'taro,

Ishonmag'il molingga, bir kun qo'ldan ketoro,

Oto, ono, qarindosh qayon ketdi, fikr qil,

To'rt oyoqlik cho'bin ot bir kun sango yetoro.

Yuqoridagi misralarga uyg'un ravishda shoir insondagi ruhiy boylikni muqaddas tutadi. Illatlar ichida eng xavfli nafsdir, deydi:

Nafsim meni yo'ldan urib xor ayladi,

Termultirib xaloyiqg'a zor ayladi.

Darhaqiqat, nafs har qanday illatning boshlanishiga sabab bo'ladigan insondagi ruhiy-ma'naviy jihatlardan biridir. Uni yoshlikdanoq tarbiyalash, illat emas, fazilat sifatida shakllantirish muhim ijtimoiy, pedagogik vazifa sanaladi. Sharqona ta'limning maqsadi faqat bilim emas, balki axloqan yetuk shaxsni ham tarbiyalashdir. Ahmad Yassaviy hikmatlari aynan shu

maqsadda xizmat qiladi. Ahmad Yassaviy nodonlik tufayli hayotda savodsizlik, diyonatsizlik, ota-ona va ustozlarga hurmatsizlik, ma'naviy qashshoqlik, yovuzlik, takabburlik, nodon insonning eng tuban shaxs ekanligi, nodonlik, razolat hukm surgan joyda, ma'rifat bo'lmagan o'lkada mamlakatning inqirozga yuz tutishini alohida qayd etib o'tadi Shoir ma'rifatli insonlarni har satrida qadrlaydi, ularni ehtirom bilan tilga oladi:

Haqiqatning daryosidin guhar
olg'on,

Ma'rifatning maydonida javlon
qilg'on.

Kuyub-pishib ich bag'rini o'tqa
solg'on,

Ondog' oshiq alif qaddin duto qilsun.

Xulosa

Ahmad Yassaviy hikmatlarini ko'zdan kechirar ekanmiz, ular asosida barcha insoniy fazilatlarni shakllantirish, ma'rifatni targ'ib etish va ziyoli insonlarni ulug'lash, asosiysi, komil insonni tarbiyalash g'oyasi ilgari surilganiga guvoh bo'lamiz. Komil inson tarbiyasi esa har qanday davr pedagogikasining birlamchi maqsadi bo'lib qoladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Насафий. Хожа Аҳмад Яссавий – Тошкент: Ғафур Ғулом номидаги Адабиёт ва санъат нашриёти, 1993
2. Zunnunov A. Pedagogika tarixi. – Toshkent: “Sharq” nashriyot-matbaa aksiyadorlik kompaniyasi bosh tahririyati, 2004
3. Аҳмад Яссавий. Ҳикматлар.- Тошкент: Ғафур Ғулом, 1993
4. Dostonbek K. SPIRITUAL AND MORAL ENVIRONMENT OF SOCIETY //Social science and innovation. – 2023. – T. 1. – №. 2. – C. 128-133.
5. Kamolov D. ETHICS OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE:

EXPLORING THE MORAL AND SOCIAL IMPLICATIONS OF AI IN CONTEMPORARY SOCIETY //SGS-Engineering & Sciences. – 2023. – T. 2. – №. 02.

6. Sultonaliyevich M. I. Akhmad Yassaviy and the Tradition of Hikmats //ANGLISTICUM. Journal of the Association-Institute for English Language and American Studies. – 2018. – T. 7. – №. 4. – C. 59-65.

7. Kamolov D. GLOBALIZATION PHENOMENON AND GLOBALISM //Journal of Contemporary World Studies. – 2023. – T. 1. – №. 1. – C. 4-9.

8. Xatamov T. O 'ZBEKISTONDA YASSAVIYSHUNOSLIK: TARIX VA TAHLIL //Information Library Magazine'INFOLIB'. – 2023. – №. 2. – C. 86.

9. Султонова Г. С. и др. THE PHILOSOPHICAL AND MORAL VIEWS OF AHMED YASSAVIY ABOUT THE MISERY //ББК 20; 60 В74. – 2019. – C. 51.